

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Борисова Вячеслава Вікторовича

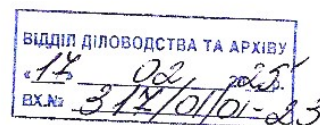
на дисертацію Брянцева Олександра Анатолійовича на тему

«Підготовка майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в професійній діяльності», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність питання підготовки майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії зумовлена швидким розвитком сучасних технологій та поширенням методів візуальної комунікації, зокрема в графічному дизайні. Сучасні дизайнери у своїй творчій професійній діяльності вирішують різноманітні завдання. Паперова інженерія, яка охоплює створення поп-ап конструкцій, картонних скульптур та складних моделей, стає невід'ємною частиною дизайнерської діяльності. Сучасний дизайн вимагає не лише знань софтверних засобів, а й вміння працювати з твердими матеріалами, включаючи папір. Завдяки своїй доступності та легкості обробки, папір пропонує безліч можливостей для креативного самопрояву особистості.

Наразі, як справедливо стверджує автор дисертаційного дослідження, традиційна підготовка майбутніх дизайнерів до використання паперу, як основного матеріалу потребує вдосконалення та модернізації. Існує потреба у популяризації паперопластики серед майбутніх дизайнерів. Паперова інженерія дозволяє дизайнерам істотно зменшити витрату часу та ресурсів на проєктування інноваційних об'єктів, а також сприяє поліпшенню їх якості. Використання дидактичного потенціалу паперової інженерії сприятиме зростанню мотивації та прагнення до професійного і особистісного розвитку; розкриттю творчого потенціалу особистості; підвищенню активності майбутніх дизайнерів.

Отже, актуальність теми наукового дослідження не викликає сумнівів, оскільки підготовка майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в професійній діяльності є нагальною проблемою сьогодення.

Дисертаційне дослідження Брянцева О. А. є частиною комплексної науково-дослідної роботи кафедри дизайну Запорізького національного університету «Освіта і практика дизайну: шляхи розвитку в контексті диджиталізації і євроінтеграції» (реєстраційний номер № 0121U113246). Тему дисертації затверджено на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету протокол № 6 від 16 грудня 2021 р. у вище зазначеному формулюванні.

Аналіз анотації, тексту дисертації та змісту публікацій Брянцева О. А. дає підстави зробити висновок про наукову обґрунтованість та достовірність результатів, отриманих при проведенні дослідження. Усі наукові положення, висновки та рекомендації належним чином обґрунтовані та підкріплені теоретичними положеннями. Вони відповідають меті, завданням та сутності об'єкта дисертаційного дослідження, що забезпечується адекватністю обраних методів дослідження. Зокрема, для обґрунтування та розроблення структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх дизайнерів до застосування паперової інженерії в професійній діяльності -педагогічне моделювання; для апробації цієї моделі-педагогічний експеримент.

Вірогідність наукових результатів та висновків дисертаційної роботи забезпечується достатнім рівнем апробації та належним оприлюдненням результатів дисертаційного дослідження.

Структурно рукопис дисертації Брянцева О. А. складається з анотацій (українською і англійською мовами), вступу, трьох розділів, які логічно і змістовно пов'язані між собою, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить на 285 сторінок друкованого тексту (з них 191 сторінка основного тексту), містить 20 рисунків, 14 таблиць і 5 формул, список використаних джерел із 669 найменувань (з них 169 – іноземною мовою) та 16 додатків.

У вступі обгрунтовано актуальність теми дослідження; наведено низку суперечностей, що стримують формування професійної готовності майбутнього дизайнера до використання паперової інженерії в професійній діяльності; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про апробацію отриманих результатів.

Мету дослідження здобувач вбачає у розробці, обгрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності впровадження структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в професійній діяльності. Відповідно до поставленої мети сформульовані завдання, що були успішно вирішені.

Значна увага в дисертаційному дослідженні приділяється аналізу, розробленню та уточненню поняттєвого апарату, як складової теоретичного осмислення дослідження. Олександр Анатолійович Брянцев ґрунтовно розкриває сутність основних понять, удосконалює та уточнює тлумачення ключових дефініцій роботи, зокрема: автор чітко і послідовно розкриває зв'язки понять (п. 1.1) «підготовка», «професійна компетентність», «готовність», «професійна готовність дизайнера», «паперова інженерія», «підготовка майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії»), а також здійснює визначення та тлумачення низки дотичних понять з графічним відображенням галузево-діяльнісної піраміди і кореляції профіля дизайнера, який використовує паперову інженерію в професійній діяльності.

Автор здійснює ґрунтовний аналіз сучасного стану розвитку паперової інженерії на вітчизняному та закордонному ринку праці, що надає можливості ідентифікувати виклики, які повинна вирішити сучасна дизайн-освіта, а здійснений автором аналіз освітніх програм засвідчує, що робота з папером здебільшого зосереджена на загальних навичках формоутворення, макетування та моделювання, без належної уваги до технік і технологій роботи з папером, що негативно впливає на якість підготовки майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в професійній діяльності. Автор робить

висновок, що переважна тенденція спостерігається у тому, що напрям паперової інженерії є розчиненим і недостатньо усвідомленим, як єдиний самостійний професійний напрям.

Варто відзначити глибокий аналіз сучасного досвіду підготовки майбутніх дизайнерів у науково-теоретичних дослідженнях та навчально-методичних виданнях вчених, як українських, так і закордонних, за результатами якого Олександр Анатолійович Брянцев відзначає, що попри значний науковий доробок українських вчених у сфері дизайн-освіти дослідження, в більшості випадків, не приділяють достатньої уваги паперовій інженерії та паперу як основному робочому матеріалу дизайнера. Наявні публікації часто мають фрагментарний характер і зосереджуються лише на окремих аспектах паперового формотворення або концептуальних засадах, що підтверджує загальну нестачу комплексних досліджень, які розглядають папір як ключовий матеріал у професійній діяльності дизайнера, а наявні дослідження залишаються фрагментарними та зосереджуються на окремих техніках або напрямках.

Цінним є ґрунтовний аналіз мистецького доробку провідних митців у напрямі паперової інженерії, зроблений Олександром Анатолійовичем Брянцевим, а також результати аналізу вакансій та вимог до фахівців, що у дослідженні є підґрунтям визначення сутності та компонентної структури професійної готовності майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії у професійній діяльності.

Проаналізовані автором освітні програми українських і зарубіжних закладів вищої освіти демонструють, що робота з папером здебільшого зосереджена на загальних навичках формоутворення, макетування та моделювання, без належної уваги до технік і технологій роботи з папером, що говорить про недостатність професійної підготовки до застосування паперової інженерії. Автор демонструє важливість міждисциплінарності з іншими освітніми компонентами освітньо-професійної програми, які, для інтеграції у структуру професійної підготовки майбутнього дизайнера, поділяє на блоки

пропедевтичних (базових), синхронних (технологічних) і перспективних (професійних) освітніх компонентів з виокремленням зав'язків професійного становлення і діяльнісного залучення для якісного формування професійної готовності майбутніх дизайнерів.

Відмічаємо глибоке дослідження моделей мистецької освіти, моделей формування досвіду і переосмислення комунікаційної моделі, що здійснено дисертантом. Олександром Анатолійовичем Брянцевим теоретично обґрунтована і розроблена авторська структурно-функціональна модель формування професійної готовності майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії, яка передбачає дослідження всіх аспектів процесу професійної їх підготовки від постановки цілей, проектування та організації навчального процесу, до перевірки ефективності розробленої моделі. Модель демонструє дієздатність формування та підвищення рівня професійної готовності майбутніх дизайнерів.

У процесі укладання змісту автор забезпечує підготовку майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в професійній діяльності з дотриманням принципів єдності теорії і практики, системності, професійної спрямованості, наступності, самостійності, інтеграції та комунікативності. Автором обґрунтовано інтеграцію запропонованого змістового наповнення з дібраними формами, методами та засобами організації освітнього процесу. Як зазначає автор, різнобічне застосування форм критики, коментування й оцінювання є основою професійної дизайн освіти, починаючи від індивідуальної, і завершуючи дистанційними видами, що є рушієм самооцінки та самосвідомості майбутнього дизайнера. Автором визначено критерії, показники й рівні та встановлено їх взаємозв'язок для здійснення діагностування сформованості професійної готовності до використання паперової інженерії. Використання критеріїв у професійному навчанні майбутніх дизайнерів дає змогу підвищити ефективність навчального процесу та результатів професійної діяльності, проводити об'єктивну комплексну оцінку рівня сформованості професійної готовності майбутнього дизайнера,

створюючи передумови переходу до кількісних характеристик. Позитивним є те, що у дисертаційному дослідженні чітко схарактеризовано три рівні сформованості досягнення результатів: репродуктивний, продуктивний, професійний (творчий).

Практичне значення одержаних результатів представлено наявним навчально-методичним забезпеченням (навчальний посібник «Паперова інженерія», навчально-методичні комплекси освітніх компонентів «Паперова інженерія», «Дизайн об'ємних і рухомих книг», «Дизайн тари та упаковки» та електронні курси з розробленим діагностичним інструментарієм). Теоретичні положення, авторські науково-методичні розробки та висновки дослідження є основою для подальшого вдосконалення професійної підготовки майбутніх дизайнерів у системі вищої освіти.

Вірогідність і обґрунтованість наукових положень, що наведені в дисертації, обумовлені чітким комплексним підходом до вирішення завдань дослідження, правильною методологією його проведення і планування експерименту, достатньою кількістю респондентів, тривалістю педагогічного експерименту, коректним використанням психолого-педагогічних та математичних методів з дотриманням всіх вимог.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес на базі кафедри дизайну факультету соціальної педагогіки і психології Запорізького національного університету; кафедри дизайну факультету мистецтва та дизайну Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії; кафедри дизайну Навчально-наукового інституту культури та мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка; кафедри дизайну Приватного закладу вищої освіти «Арт академія сучасного мистецтва імені Сальвадору Далі»; кафедри графічного дизайну факультету дизайну Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука; кафедри дизайну Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Переконливою є дослідно-експериментальна робота, проведена Олександром Анатолійовичем Брянцевим. Результати формувального етапу педагогічного експерименту свідчать про позитивну динаміку змін у підготовці майбутніх дизайнерів. Експериментальним шляхом автор доводить ефективність розробленої структурно-функціональної моделі формування професійної готовності майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії, що відображається у збільшенні кількості здобувачів, рівень сформованості професійної готовності яких характеризується як професійний (творчий), що в свою чергу дає можливість охарактеризувати одержані результати експериментальної роботи та підстави стверджувати, що мета дослідження досягнута, завдання виконані.

Основні положення та висновки дисертації є переконливими, змістовними та значущими. Заслуговує на увагу достатня апробація результатів дослідження в українських і зарубіжних виданнях та вагомий авторський доробок, засвідчений свідоцтвами про реєстрацію авторського права на твори.

Відзначаючи високий рівень та глибину проведеного Олександром Анатолійовичем Брянцевим наукового дослідження, потрібно висловити деякі зауваження та побажання:

1. Робота набула б більшої значущості, якби виокремлення прогресивних ідей та опис особливостей підготовки освітніх компонентів у закордонних освітніх програмах було доповнено відповідним систематизованим аналізом робочих та навчальних програм дисциплін, за якими здійснюється підготовка майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в закордонних ЗВО.

2. Варто було б більше приділити уваги використанню методу експертного оцінювання. Зокрема під час проведення педагогічного експерименту доцільно було додатково провести зовнішнє науково-педагогічне оцінювання запропонованої структурно-функціональної моделі за відповідними критеріями, що визначаються, наприклад, якістю педагогічної

діяльності. Це дозволило б більш переконливо довести ефективність та практичну значущість структурно-функціональної моделі.

3. Доцільно було б більш повно обґрунтувати підтвердження гіпотези дослідження, експериментально перевіривши не лише результативність – підвищення формування заданого рівня професійної готовності майбутнього дизайнера до використання паперової інженерії, а й інші положення, що можуть свідчити про ефективність структурно-функціональної моделі, наприклад інтенсифікацію навчального процесу, індивідуалізацію навчання.

4. У тексті дисертації досить детально проаналізовано праці науковців щодо поглядів на сутність поняття «професійної готовності дизайнера до професійної діяльності», акцентовано увагу на розбіжностях у підходах. Але, на нашу думку, не завжди у дисертаційному дослідженні простежується ставлення автора щодо позиції інших науковців і те, яким чином результати їх досліджень було використано в дисертації.

5. Було б цікавим простежити динаміку професійного зростання відносно сформованої професійної готовності майбутніх дизайнерів на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Наведені зауваження та побажання суттєво не впливають на зміст дисертації, якість висновків та обґрунтованість положень наукової новизни, не знижують її наукової та практичної цінності.

Дисертація Олександра Анатолійовича Брянцева відзначається глибиною наукового пошуку, логікою його проведення, інноваційністю у вирішенні поставлених завдань, науковою новизною та практичною значущістю.

Анотеза дисертації відображає зміст і структуру дисертаційного дослідження, дає чітке уявлення про його особливості та результати.

Отже, дисертація Брянцева Олександра Анатолійовича за актуальністю та змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу її основних

результатів відповідає вимогам нормативних документів щодо дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Таким чином, дисертаційне дослідження Олександра Анатолійовича Брянцева «Підготовка майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в професійній діяльності», подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, дає підстави високо оцінити роботу як завершену самостійну наукову працю та вважати її вагомим внеском у розвиток української педагогічної науки.

За характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного й кількісного аналізу, рівнями новизни та значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики, обґрунтованості висновків дисертація Брянцева Олександра Анатолійовича «Підготовка майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в професійній діяльності» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. щодо кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

заслужений працівник освіти
України, доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
дизайну, Луганського національного
університету імені Тараса Шевченка

Вячеслав БОРИСОВ

Ректор

Олена КАРАМАН